

Ивана С. Милојевић¹
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за неохеленске студије

ПОРЕДБЕНИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ У НАСТАВНОМ ПРОЦЕСУ СРПСКОГ КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА

У овом раду биће речи о могућем типу задатака којим се усвајају и увежбавају, у оквиру наставе српског као страног језика, како поредбени фразеологизми, тако и саме граматичке појаве и лексика. Усвајањем фразеолошких јединица богатимо вокабулар, али и побољшавамо језичке компетенције што је и циљ комуникативног метода усвајања страног језика. Стога је важно увести их од самог почетка наставног процеса, али на функционалан начин. Упознавањем страних студената с фразеолошким наслеђем српског језика, студенти се упознају и са националном традицијом, обичајима и веровањима, историјским личностима и догађајима што је од изузетне важности у наставном процесу. Овакав тип задатака, будући да не садржи граматичке језичке проблеме, показао се погодним за усвајање поредбених конвенционалних језичких јединица, и то током читавог процеса усвајања Л2. Поменути тип задатака развија лексичку и комуникативну компетенцију, проширујући вокабулар превасходно придевима, глаголима, а потом и именицама – зоонимима, артефактима, фитонимима, етницима и др. Полази се од претпоставке да у готово свим анализираним језицима постоје универзална стереотипна поређења, али и поређења која су својствена одређеној култури, те је и циљ нашег истраживања двојак. Како се примарни циљ огледа у констатовању универзалних поређења која доприносе решавању задатка без потешкоћа, секундарни циљ се огледа у уочавању културолошких специфичности које се одсликавају кроз језике различитих народа широм света и његову концептуализацију.

Кључне речи: поредбени фразеологизми, српски као страни језик, методика наставе.

¹ ivana.milojevic@fil.bg.ac.rs

1. Увод

Предмет овог рада представљају поредбени фразеологизми² у наставном процесу усвајања страног језика, тачније њихова улога и место у методици наставе српског као страног језика. Реч је о фразеологизмима с поредбеном структуром, неизоставном делу фразеолошког фонда сваког језика, помоћу којих се одсликавају стереотипна поређења „универзалног карактера” у оквиру различитих језика широм света. Будући да су фразеологизми носиоци различитих културних обележја, њихово познавање доприноси развоју комуникативне и интеркултуралне компетенције студената.

Поредбени фразеологизми нашли су се у фокусу појединих истраживача и испитивани су у највећој мери са аспекта синтаксе и семантике српског језика (в. Мршевић-Радовић 1987, Вуловић 2015, Пејовић 2015, Марјановић 2017). Увидом у библиографију из области фразеологије у оквиру методике наставе српског језика, матерњег, али и српског као страног (Л2), стиче се утисак да аутори акценат стављају на лексикологију, на усвајање и богаћење вокабулара ученика/студаната, као и на коришћење одређених речника са истим циљем, а не толико на само место фразеологије у наставном процесу (в. Николић 2010, 2012, Крстић, Хрњак 2013, Ломпар и др. 2014, Куртума, Ристић 2018, Гољак 2018, Никић 2020). У намери да нагласимо њен значај, овај рад посвећујемо испитивању улоге поредбених фразеологизма већ на почетном нивоу А1/А2 наставног процеса усвајања српског као страног језика – супротно владајућем мишљењу дидактичара, према којима би фразеологију требало уводити на напреднијим нивоима³ када је у питању Л2.

² У раду смо се определили за термин поредбени фразеологизми по узору на ауторку Мршевић-Радовић (2008), будући да је терминологија у домаћој литератури веома разубјена те су разни термини у употреби: устаљена поређења (Пејановић 2006, 2010а, 2010б; Гољак 2009; Величкова 2010; Алексић 2012; Ајдацић-Непот, Ајдацић 2015), стереотипна поређења (Пејовић 2015), фразеолошка поређења (Мршевић-Радовић 1987, 2008; Пејовић 2015), поређења (Јовановић 2007; Мршевић-Радовић 2008; Гољак 2009; Пејовић 2015), поредбе (Стаменковић 2010), компаративни фразеологизми (Мршевић-Радовић 1987; Гољак 2009; Величкова 2010; Пејановић 2016), фразеологизми с поредбеном структуром (Мршевић-Радовић 1987), фразеологизми с поредбеном конструкцијом у функцији зависног синтагматског члана (Штрбац 2015); поредбене фразеолошке јединице (Матешкић 1978; Мршевић-Радовић 1987; Вуловић 2015), компаративне фразеолошке јединице (Ајдацић-Непот, Ајдацић 2015), компаративни фраземи (Мелвингер 1984), поредбене фраземе (Шеховић 2009: 183, Марјановић 2017), поредбени фраземи (Матешкић 1978; Мелвингер 1984; Финк-Арсовски 2002; Омазић 2002; Величкова 2010; Видовић-Болт 2011; Ковачевић 2012), компаративни изрази (Гољак 2009), идиоми поређења (Лукић 2013), компаративизам (Пејановић 2016) и др. (Марјановић, 2017: 1–2)

³ На примеру грчког језика као страног, аутори П. Мутавић и В. Стојичић истичу постојање двојаке диспропорције: с једне стране, када је реч о заступљености учених израза (λόγος εκφράσεις) у оквиру постојеће уџбеничке литературе за учење грчког као страног на вишим нивоима, и с друге стране, када је реч о критеријума који дефинишу захтеве при званичној

Што се тиче усвајања српског као матерњег језика, ту је ситуација другачија и ауторка М. Николић (2012: 54) констатује да су устаљени изрази различитог ступња идиоматизације заступљени у читанкама и уџбеницима већ од првог разреда основне школе. Увидом у дидактичке материјале за усвајање страних језика (Л2) на различитим нивоима, може се констатовати тек спорадична заступљеност фразеологије.

У циљу побољшања језичке, лексичке и фразеолошке компетенције студената који уче српски језик као страни, могуће је, али и веома корисно и потребно обрађивати поредбене фразеологизме већ од почетног нивоа. Мислимо да поредбене фразеологизме можемо обрађивати из два угла: не само приликом увођења нове тематске лексике (зооними, фитоними, артефакти, етници, носиоци занимања и др.), него и приликом обрађивања граматичких појава (именице, придеви, бројеви, глаголски придеви, глаголи, прилози, падежни систем и др.), о чему ће нешто више речи бити даље у раду (в. Поглавље бр. 4).

2. Основне карактеристике поредбених фразеологизама

Поредбени фразеологизми улазе у састав фразеолошког наслеђа одређеног језика, будући да их одликују вишелексемност, устаљеност структуре, репродуктивност, као и семантичко померање. У основи ових фразеологизама налази се фразеолошко поређење, „као исконски, универзални начин упознавања, спознавања, тумачења и описивања света, појава и дешавања у њему и око њега, јер подразумева поређења двају објеката, откривање њихових сличности и разлика, при чему се нови објекат упоређује са већ познатим објектом” (Вуловић 2015: 183). Поређењем тежимо да неки појам, а обично је то онај који се у датој култури сматра изузетно важним, оквалификујемо другим појмом, при чему се, на основу његовог маркираног својства и/или особине, истиче каква радња, нека карактерна особина или неко својство од изузетне важности за одређену културу. Својства или особине појма и/или појаве који су изражени у великом степену постају мерне јединице базног дела поређења поменутог својства или особине конкретне појаве, које називамо еталонима и који се могу разликовати од културе до културе (Мршевић-Радовић 1987: 42–43, Драгићевић 2010: 10). Поједини фразеологизми захтевају објашњење како би постали разумљивији страним студентима, будући да је за њихово разумевање нужно познавање садржаја српске културе, историје, религије, националног менталитета и филозофије (*јак као Марко Краљевић; њровесити се /њроћи/ као Јанко на Косову*).

провери знања грчког језика као страног (*Πιστοποικτικό Επαρκούς Γνώσης της Ελληνικής Γλώσσας*) на нивоу Ц1 с циљем овладавања језичким компетенцијама (Мутавцић, Стојичић 2019: 72).

Оно што је карактеристично за фразеолошко поређење јесте приближавање разнородних појава референту уз квалификовање семантичке величине појма и интензификацију значења – из чега произлази и специфичност структуре поредбених фразеологизама. Фразеолошким поређењем најчешће доводимо у везу три компоненте – основу поређења, или тзв. *tertium comparationis* која одражава заједничко својство или особину компоненти, потом компоненту с којом се врши поређење и везник *као* који означава поредбену релацију и повезује базни део поређења са поредбеним делом – еталоном. За потребе нашег испитивања поредбене фразеологизме класификујемо према структури базног дела поређења. У зависности од врсте речи које су заступљене у основи поређења можемо класификовати фразеологизме на: придевске, глаголске, именичке и прилошке (Matešić 1978: 213–214, Fink-Arsovski 2002: 12–20). Могућ је и други вид класификације према структури поредбене компоненте, отуда можемо разликовати поредбене фразеологизме са простом, двоструком и реченичном структуром, што свакако није предмет нашег интересовања (в. Пејановић 2015, Вуловић 2015).

3. Емпиријско истраживање и добијени резултати

Усвајање страног језика представља један процес који нема за циљ постизање финалног производа, већ постизање што бољих језичких компетенција и постигнућа која се временом или доживотно могу надограђивати (Дурбаба, 2011: 136), како се истиче у *Заједничком евројском оквиру за живе језике: учење, настава, оцењивање* – једном од најзначајнијих докумената Савета Европе којим се тежи да се формулише заједнички портфолио за све живе језике. Стога желимо да укажемо на важност увођења фреквентнијих фразеологизама, већ од почетног нивоа елементарног коришћења језика. Њихово обрађивање сматрамо оправданим, будући да одређени поредбени фразеологизми не садрже нити језичке, нити граматичке потешкоће за стране студенте који усвајају српски језик. То ће потврдити и наше емпиријско истраживање које смо спровели, а које је имало за циљ да испита у којој мери су подударне асоцијације које мотивишу стереотипна поређења у различитим језицима света и различитим културним оквирима.

У оквиру пројеката *Свети у Србији* и *Србија за Србе из реиона 2022*. године тестирали смо 153 студента из 20 претежно афричких и азијских земаља, као и из појединих европских и америчких (Белорусија, Мексико, Мароко, Габон, Мауританија, Киргистан, Ангола, Бенин, Того, Конго, Уганда, Нигерија, Сомалија, Бурунди, Екваторијална Гвинеја, Сирија, Иран, Зеленортска острва, Кенија, Индонезија). Студенти су били у обавези да похађају интензивни курс српског језика с укупним фондом од 960 часова,

како би овладали потребним језичким вештинама на српском језику и били у могућности да упишу и похађају студије на српском језику.

Тест је спроведен пред крај курса и састојао се од питања отвореног типа. Обухватио је 60 поредбених фразеологизама,⁴ од тога 46 придевских и 14 глаголских.⁵ Именичке и прилошке поредбене фразеологизме нисмо узимали у обзир, јер је њих знатно мање у односу на поменуте придевске и глаголске. Селекција поредбених фразеологизама вршена је на основу критеријума фреквентности у говору. Студенти су имали неограничено време да попуне тест за време часа и од њих се захтевало да наведу матерњи језик и земљу из које воде порекло, ради лакшег увида у језичко порекло добијених одговора. Из одабраних поредбених фразеологизама циљано смо изоставили компоненту с којом се врши поређење, пошто се очекивало од студената да попуне празно место правећи аналогију са матерњим језиком. Требало је да започет поредбени фразеологизам (нпр. *брз као ...*) студенти доврше компонентом с којом се врши поређење у њиховом матерњем језику. Анализирањем одговора закључили смо да се у 55% поредбених фразеологизама еталони у страним језицима подударају са еталонима у српском језику. Добијени резултат нашег емпиријског истраживања заиста потврђује универзални карактер стереотипних поређења.

Како се секундарни циљ рада огледа у уочавању културолошких специфичности које се очитују у самом језику, анализирали смо и добијене различите еталоне у контрастираним језицима, којима се врши квалификација и интензификација људских особина. Стога можемо истаћи да се категорија старосне доби претежно лексикализује поредбеним фразеологизмима с религијском компонентом *Библија*, *Мејузалем* и *Исусов мајарац*, пејоративне квалификације значења. Фразеологизми *сиар као Библија* и *сиар као Мејузалем*⁶ „представљају наслеђе које датира од постанка наше културе” и,

⁴ Поредбени фразеологизми ексцерпирани су из *Frazeološkog rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika* (Matešić 1982), *Речника српскохрватској књижевној језика* (РМС 1967–1976), *Речника српскохрватској књижевној и народној језика* (РСАНУ 1959–) и *Речника српској језика* (РСЈ 2007).

⁵ Према ауторки Финк-Арсовски (2002: 12–20), поредбени фразеологизми структуре *лајол + везник + именица* (23%) и *придев + везник + именица* (37%) обухватају око 60% свих 600 анализираних поредбених фразема ексцерпираних из хрватских фразеолошких и општих речника, чему треба придодати и одређени проценат поредбених фразеологизама структуре *лајол + везник + (лајолски) придев*, као и мали проценат двочланих поредбених фразема непроширене структуре који нису ушли у наведену процентуалну вредност (Марјановић, 2017: 14).

⁶ „Претпоставља се да је ово име ушло у српски књижевни језик из немачког језика, односно према немачком изговору Methusalem оригиналног хебрејског имена Methuschelach (Methuselah). Ово име се у Новом завету појављује само у Јеванђељу по Луки, када се даје родослов Исуса Христа (Лк 3, 37), где се не наводе године Матусала, ни осталих предака; могуће је да је лексема у овом облику књишког порекла и да су је у овом облику усвојили

како наводи Вуловић, јављају се и у другим језицима хришћанских народа, попут „руског *сѣар* как *Мафусаил*, енглеског *as old as Methuselah*, немачког *alt wie Methusalem*” (Вуловић 2015: 142). Наведене религијске компоненте забележили су у оквиру теста, очекивано, студенти из Белорусије, али и студенти из претежно афричких земаља у којима је значајан део становништва хришћанске вероисповести, попут нпр. Уганде,⁷ Нигерије,⁸ као и Мексика.⁹ Међутим, наше емпиријско истраживање је показало да су изрази с хришћанским компонентама такође заступљени и у свету ислама. Интересантну религијску компоненту *Исусов маџарац*, која није позната српском фразеолошком наслеђу, забележили су студенти из Сомалије чије је целокупно становништво по вероисповести муслиманско. *Сомал(и)ски маџарац* представља аутохтону врсту дивљег магарца (РСЈ 2007: 665) који је оставио трага у језику, и који се у поменутом поредбеном фразеологизму доводи у везу са централном фигуром хришћанства. Фигура Исуса Христа ушла је у језике исламског света преко Курана. У Курану се наводи да је Исус Христ, тачније Алахов посланик Иса (Mesih Isa), син чудотворно рођен од девице Мерјем (Maryam) (читава поглавље бр. 19 посвећено је Мерјем/ Maryam, Kur’an 19: 30–34), који је чинио чуда по допуштењу Божјем. Студенти пак из конзервативнијих политичких система и затворенијих друштвених заједница користили су претежно еталоне с културном компонентом *фараон* и *пирамида*, потом еталоне *баба*, *geda*, фитониме *дрво* и *џањ*, еталон *свешт*, као и зооним *корњача* хтонског обележја, за квалификацију старосне доби.

У разматраној грађи највећи део стереотипних поређења квалификује физичке и карактерне особине човека посредством зоонима својствених одређеном географском подручју (бизон, лељивац, леопард, гепард, нилски коњ, жирафа, кит, коала, панда, афрички слон, говедо Зебу, хијена, шимпанза, тигар, рис, миш-јелен, павијан, крокодил и др). Добијени резултати су показали да су најзаступљенији зооними који улазе у састав српске поредбене фразеологије домаће животиње, сложићемо се са Г. Вуковић (1994: 175) и С. Марјановићем (2017: 335). Реч је о животињама које су човеку изузетно добро познате стога што их узгаја на сеоским домаћинствима и са којима остварује свакодневни непосредни контакт. С друге стране у језицима афричког, азијског поднебља, као и средње Америке, знатно више су заступљене дивље животиње, животиње које су присутне у људској близини и карактеристичне

тадашњи школовани српски интелектуалци у Европи, првенствено у Бечу и Пешти. У француском је Mathusal. Познато је да се народ није упознавао на црквеним службама и у проповедима свештеника са свим деловима Старог завета, изузев с појединим (паримије и псалми), али део где се спомиње Матусал не чита се на богослужењима” (Вуловић, 2015: 184).

⁷ <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=62977>

⁸ Видети Bursać 2021.

⁹ <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=39962>

за поменуто географско подручје – о чему сведоче и примери: *јак као лав, брз као тејарг/леојарг, лењ као лењивац/коала, дебео као афрички слон/товедо Зебу, лукав као миш-јелен, једе као њлави киш, љадан као хијена, њлива као ајкула* и др.

Такође желимо да напоменемо да се истакао одређени број стереотипних поређења (*љуй као враиша* и *љуй као зиг*) која негативно квалификују интелектуално својство човека, глупост, посредством еталона *враиша* и *зиг*. Артефакти¹⁰ *зиг* и *враиша* пејоративне квалификације значења издвајају се као продуктивни у језицима исламских култура. Како оба појма симболишу улаз, односно излаз, потом пролаз, али и прелазак из једног животног стадијума у други (RS, 2004: 437), доводе се у везу са границом, просторном и метафизичком, али и, интелектуалном.¹¹

4. Типови задатака с поредбеним фразеологизмима у настави српског као страног

Будући да фразеологију карактерише антропоцентричност, већина фразеолошких поређења усмерена је ка човеку с циљем да лексикализује његову телесну, потом психичку и интелектуалну карактеризацију користећи разнородне еталоне. Аутор С. Марјановић (2017: 332–333) у својој контрастивној анализи српског и француског језика, представио је систем еталона према лингвокултуремама. У српском језику међу најзаступљенијим еталонима налазе се зооними, артефакти, фитоними, храна, митоними, етноними, соматизми и остали.

Когнитивним дидактичким приступом у наставном процесу обрађивања поредбених фразеологизама можемо систематично усвајати и проширивати вокабулар одређене лексичке породице, попут зоонима (*герати се као мајарац, ружан као њацов, њанак као љиста, досадан као мува, њрљав као њрасе*), фитонима (*мирисањи као ружа, здрав као дрен, здрав као јабука, црвен као булка, сув као њрана*), соматизама (*њазии (чуваии) коа, као зеницу ока своа, мирисањи као душа, јуриии као без љаве, раван као глан, шуйаљ као зуб*) и др.

Одређени поредбени фразеологизми изискују прагматички дидактички приступ у настави, због своје културолошке условљености и историјског

¹⁰ Увидом у *Асоцијативни речник српскоа језика* (АРСЈ 2005: 213) такође опажамо везу између појма *враиша* и *зиг*, што нимало не чуди, имајући у виду да су архитектуру древних цивилизација красиле зидине којима су били опасани стари градови, као и велика врата кроз која се улазило у градове.

¹¹ Такође, у српском језику фразеологизам *љуй до даске* именује значење „глуп докраја, потпуно, скроз” (Шипка 2007: 237) и квалификује људску особину глупост која је квантитативно изражена „до самог краја” вршећи адвербијалну функцију у реченици.

порекла. Студенти неће бити у стању да правилно разумеју, нити да употребљавају фразеологизме у комуникативним ситуацијама, као што је то случај са примерима *јак као Краљевић Марко*, *ћровесити се (ћроћи) као Јанко на Косову*, уколико им се не појасни сам контекст из кога је проистекло поређење. Стога предавач мимо језичког знања, мора поседовати и широка знања из историје, културе, митологије, књижевности, религије, како би био у стању да приближи страним студентима различите изразе.

Адекватним граматичким дидактичким приступом можемо обрађивати врсте променљивих и непроменљивих речи, имајући у виду класификацију поредбених фразеологизама на основу врсте речи које су заступљене у основи поређења.

Будући да су, према наводима Марјановића, најзаступљенији придевски и глаголски поредбени фразеологизми у српском језику (Марјановић 2017: 61), поредбени фразеологизми најпре могу послужити приликом обрађивања категорије придева. У том случају основу поређења можемо изоставити из израза и захтевати од студената да попуне празнине понуђеним квалитативним придевима као у примеру:

Вежба 1. Попуните празнине помоћу понуђених придева (блед, добар, здрав, оштар, луд, мек, хладан, тврд, чист, слан):

_____ као зид.	_____ као љамук.
_____ као анђео.	_____ као лег.
_____ као јабука.	_____ као камен.
_____ као нож.	_____ као суза.
_____ као ситруја.	_____ као море.

На примерима поредбених фразеологизама код којих уз јединицу с којом се врши поређење стоји атрибут могу се обрађивати посесивни придеви.

Вежба 2. Попуните празнине присвојним придевима:

Го као _____ миш (црква).
Бушан као _____ сир (Швајцарска).
Висок као _____ јајода. (шума)
Досадан као _____ болесит. (зуб)
Тачан као _____ сит. (Швајцарска)
Нежан као _____ љуза. (беба)
Наиван као _____ собарица. (Француска)
Повезани као _____ близанци. (Сијам)

Такође, према когнитивном дидактичком приступу поредбеним фразеологизима можемо систематично представити и описне придеве којима се квалификују боје.

Вежба 3. Попуните празнине помоћу понуђених придева (бео, жут, плав, црвен, црн, шарен, црн, бели, црвен, жут):

_____ као лимун.	_____ као геџлић.
_____ као снећ.	_____ као кайран.
_____ као небо.	_____ као бисери.
_____ као рак.	_____ као њајрика.
_____ као љавран.	_____ као дукаћ.

Другу по бројности категорију поредбених фразеологизама у српском језику чине глаголски поредбени фразеологизми (Марјановић 2017: 61), те ову групу фразеологизама можемо користити за богаћење вокабулара глаголима, а исто тако и за увежбавање конјугација.

Вежба 5. Ставите глагол у одговарајуће лице и време:

Марко _____ као слон. (џамџић)

Љубав је као бумеранџ, увек се _____. (враћај)

Моја сесџра _____ као врабац. (јесџ)

Деда _____ као џоџ, не може да нас чује. (сџавај)

Сува дрва _____ као баруџ. (јорџ)

_____ као џас. (драхџић)

Он и њџова жена _____ као милионери у вили на Деџињу. (живџ)

Моја мама _____ као сеџира. (џливај)

Нови модел Самсунџа _____ се као алва. (џродавај)

Код одређеног броја поредбених фразеологизама поредбена компонента може бити састављена од предлошко-падежне конструкције, односно еталон може бити проширен предлошко-падежном конструкцијом. Такве примере можемо искористити за увежбавање падежног система као у вежби бр. 7, али и за увежбавање предлога као у вежби бр. 8.

Вежба 7. Ставите именице у одговарајући падеж:

Слободан као џџиџиџа на _____. (џрана)

Кућа као са _____. (разџедниџа)

Срећан као куче у _____. (лифџ)

Сабџјени као сарџине у _____. (конзерва)

Јури као мува без _____. (џлава)

Као кай воде у _____. (море)

Као џром из _____. (ведро небо)

Иде као џо _____. (јаја)

Расџе као џечурка џосле _____. (киша)

Провели су се као боси џо _____. (џрн)

Вежба 8. Попуните празнине понуђеним предлозима (у, на, по, без, са, у, из, у, по после,):

Слободан као *ййичица* _____ *їрани*.
Кућа као _____ *разїледнице*.
Срећан као *куче* _____ *лифїу*.
Сабијени као *сардине* _____ *конзерви*.
Јури као *мува* _____ *їлаве*.
Као *каї воде* _____ *мору*.
Као *їром* _____ *ведра неба*.
Иде као _____ *јајима*.
Расїе као *їечурка* _____ *кише*.
Провели су се као *боси* _____ *їрњу*.

Ово су само неки од типова задатака који могу наћи своју практичну примену у подучавању српског као страног језика, али и других страних језика, усклађени са одговарајућим нивоом усвајања Л2. Усвајањем тематских лексичких породица истовремено можемо овладати семантиком фразеолошких поређења и развијати језичку, фразеолошку и комуникативну компетенцију. Увежбавањем одређених граматичких јединица развијамо и граматичку компетенцију, све у циљу постизања што боље комуникативне вештине на страном језику.

5. Закључна разматрања

Контрастивно истраживање које смо спровели за потребе овог рада потврдило је нашу полазну хипотезу која се огледа у универзалном карактеру стереотипних поређења. Стога поредбена фразеологија представља могуће и пожељно средство у настави страних језика која има за циљ: а) овладавање семантиком фразеолошких поређења и проширивање вокабулара; б) развијање језичких компетенција усвајањем принципа употребе поредбених фразеологизама, као и в) увежбавање граматичких јединица, током читавог процеса усвајања Л2.

Презентовањем могућих модела усвајања фразеологизама у наставном процесу, желели смо да укажемо на потребу да се предложени задаци нађу у уџбеницима и приручницима српског као страног језика, и послуже као модел у дидактичко-методичкој апаратури и за друге стране језике.

Секундарни циљ рада огледао се у уочавању културолошких специфичности поредбених фразеологизама у контрастираним језицима широм света. Резултати емпиријског истраживања су показали да се категорија старосне доби негативне конотације лексикализује фразеологизмима најпре

с религијском компонентом. Еталони с хришћанском компонентом (нпр. *Библија*, *Мејузале* и *Исусов маџарац*) нису заступљени само у језицима хришћанских народа, већ и у језицима исламских заједница у које су ушле посредством Курана (нпр. *Исусов маџарац*). У језицима изразито конзервативних политичких система и затворенијих друштвених заједница знатно су заступљеније културне компоненте *фараон* и *пирамида*, еталони *баба*, *деда*, фитоними *дрво* и *јањ*, еталон *свећ*, као и зооним *корњача*.

С друге стране дошли смо до закључка да се највећим делом анализираних стереотипних поређења квалификују физичке и карактерне особине човека посредством различитих својстава животињског света. Увидом у зоонимске еталоне добијених из спроведеног теста закључили смо да су најзаступљенији зооними који улазе у састав поредбене српске фразеологије домаће животиње, за разлику од анализираних афричких и азијских језика, где су знатно више заступљене дивље животиње (бизон, лењивац, леопард, гепард, нилски коњ, жирафа, кит, коала, панда, афрички слон, говедо Зебу, хијена, шимпанза, тигар, рис, миш-јелен, павијан, крокодил и др) карактеристичне за поменуто географско подручје.

Уочили смо, такође, и одређени број стереотипних поређења (*џуџ као враџа* и *џуџ као зиг*) у негативној конотацији интелектуалног својства човека посредством артефакта *враџа* и *зиг*. Артефакти *зиг* и *враџа* се издвајају као продуктивни у језицима исламских култура и одликује их пејоративна квалификација значења *џуџосић*.

Литература

- Вуковић, Г. (1994). Зооними и фитоними у фразеологији. *Зборник Маџице српске за филологију и лингвистику*, 37, 167–175.
- Вуловић, Н. (2015). *Српска фразеологија и религија. Лингвокултуролошка истраживања*. Београд: Институт за српски језик САНУ.
- Гољак, С. (2018). Методички аспекти наставе фразеологије српског језика као страног. *Научни састај слависти у Вукове дане*, 48, 71–78.
- Драгићевић, Р. (2010). *Вербалне асоцијације кроз српски језик и културу*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- Дурбаба, О. (2011). *Теорија и пракса учења и наставе страних језика*. Београд: Завод за уџбенике.
- Европски језички портфолио (2003). *Заједнички европски оквир за живе језике*. Министарство просвете и науке Црне Горе, Подгорица.
- Крстић, К., С. Хрњак (2013). Фразеологија у настави шпанског језика. У: М. Анђелковић (ур.), *Савремена проучавања језика и књижевности IV*. Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, стр. 249–260.

- Куртума, Н., Г. Ристић (2018). О важности имплементације фразеологизама у настави страног језика. *Педагошка стварност*, LXIII (1), 52–63.
- Ломпар, В., Ј. Живановић, Н. Кљајић, М. Марковић, Б. Никић, С. Чорболоковић (2014). *Асоцијације у настави српског језика и књижевности: ириручник за наставнике*. Београд: Klett.
- Марјановић, С. (2017). *Поредбене фраземе с комјоненцијом сотте/као у француском и српском језику*. Необјављена докторска дисертација. Београд: Филолошки факултет.
- Мршевић-Радовић, Д. (1987). *Фразеолошке глагољско-именичке синтаксе у савременом српскохрватском језику*. Београд: Филолошки факултет.
- Мутавић П., Стојичић, В. (2019). О ученим изразима у савременом грчком језику. У: С. Гудурић, Б. Радић-Бојанић (ур.), *Језици и културе у времену и простору*, VIII (1), Нови Сад: Филозофски факултет УНС, 59–76.
- Никић, Б. (2020). *Фразеологизми у лекцији за основну школу*. Необјављена докторска дисертација. Београд: Филолошки факултет.
- Николић, М. (2010). Усвајање фразеологизама код деце предшколског узраста – лингвистички и методички аспект. *Зборник радова Училијског факултета*, XII, 157–170.
- Николић, М. (2012). Садржаји о фразеологизмима у уџбеницима српског језика за млађе разреде основне школе. *Узаница*, IX (2), 49–64.
- Пејановић, А. (2015). *Синтакса, семантика и линвокултурологија комјаративних фразеологизама*. Бања Лука: Паневропски универзитет Апеирон.
- Пејовић, А. (2015). *Контраситивна фразеологија шпанског и српског језика*. Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет.
- Шипка, М. (2007). *Зашто се каже?* Нови Сад: Прометеј.
- Bursać, В. (2021). Uloga religije i njen uticaj na sukobe u Nigeriji. *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Prištini*, 51 (3), 107–124.
- Fink-Arsovski, Ž. (2002). *Poredbena frazeologija: pogled izvana i iznutra*. Zagreb: Filozofski fakultet.
- Matešić, J. (1978). О poredbenom frazemu u hrvatskom jeziku, *Filologija*, VIII, 211–217.

Речници

- АРСЈ 2005: Пипер, П., Драгићевић, Р., Стефановић, М. (2005). *Асоцијативни речник српског језика*. Београд: Београдска књига – Службени лист СЦГ – Филолошки факултет у Београду.
- РМС 1967–1976: *Речник српскохрватског књижевног језика I–VI*, Нови Сад-Загреб: Матица српска, Матица хрватска.

- РСАНУ 1959–: *Речник српскохрватској књижевној и народној језика*, I–XX, Београд: Институт за српски језик САНУ.
- РСЈ 2007: *Речник српскога језика*, Нови Сад: Матица српска.
- Matešić, J. (1982). *Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Zagreb: Iro Školska knjiga.
- RS 2004: Н. Biderman, *Rečnik simbola*, Beograd: Plato.

Електронски извори:

- <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=62977>
- <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=39962>

Ivana Milojević

COMPARATIVE IDIOMS IN THE TEACHING PROCESS OF SERBIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Summary

The article points out the importance of the role and place of phraseology in the teaching process of foreign language acquisition, which aims to master linguistic, cultural and phraseological competences in a foreign language. For the purposes of this article, we conducted an empirical research within the framework of the projects *World in Serbia* and *Serbia for Serbs from the region* in 2022, which included 153 students from about 20, mostly African and Asian countries, as well as from some European and American countries. The research conducted has shown that comparative phraseology in Serbian comprises neither lexical nor grammatical problems for foreign students, and we believe that it is a suitable tool to enrich foreign students' vocabulary (primarily adjectives, verbs, and then nouns – zoonyms, artefacts, phytonyms, ethnics, etc.), but also to practise grammar units. Since the initial hypothesis of our article is reflected in the universal character of stereotypical comparisons, characteristic of almost all languages of the world, the primary aim of the study was to determine the degree of correspondence in the analysed stereotypical comparisons in different languages of the world. On the other hand, the secondary aim was to identify cultural features initially reflected in the languages of different cultural communities in the context of phraseological comparisons. In the second part of the article, several task models are proposed which can be used in the teaching of Serbian as a foreign language to deal with comparative phraseology also at the initial levels of A1/A2 language proficiency.

Keywords: comparative idioms, Serbian as a foreign language, teaching methodology.